

AUKŠTOJO MOKSLO STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO RAIŠKA STUDENTŲ POŽIŪRIU

Ingrida Baranauskienė, Vaiva Bukauskienė, Aistė Valaikienė

Šiaulių universitetas
P. Višinskio g. 25, Šiauliai, Lietuva
El. p. geroves@su.lt

Anotacija

Šiuolaikinė socialinė aplinka, supanti aukštąjį mokslą, ypač masiškumas ir didėjantis poreikis atskaitomybei, sąlygoja kokybės užtikrinimo aukštajame moksle atsiradimą. Aukštojo mokslo kokybės gerinimas tapo prioritetiniu Lietuvos mokslo ir studijų sistemos pertvarkos tikslu. Šiame straipsnyje analizuojama studijų kokybės vertinimo sistema, studijų kokybės užtikrinimo reikšmė visuomenės ir mokslo atžvilgiu.

Straipsnyje taip pat pristatoma Šiaulių universiteto Socialinės gerovės ir negalės studijų fakulteto (SGNSF) dieninių studijų 2–4 kurso studentų, studijuojančių specialiosios pedagogikos (šakos: logopedija; specialiųjų poreikių vaikų kūno kultūros pedagogika, kineziterapija) programą, studijų kokybės vertinimo tyrimo analizė.

Raktiniai žodžiai: studijų kokybė, studijų kokybės vertinimas, studijų kokybės užtikrinimas.

Įvadas

Straipsnio mokslinė problema, naujumas ir aktualumas. XX a. paskutiniajame dešimtmetyje ne tik Europos, bet ir pasaulio aukštosiose mokyklose kokybės problema tapo ypač aktuali (Juodaitytė, 2004). Aukštasis išsilavinimas tapo masinis ne tik Lietuvoje, bet ir visoje Europoje. Westerheijden (2005) mini, kad vyriausybės, siekdamos turėti daugiau išsilavinusių žmonių, buvo linkusios daugiau investuoti į aukštąjį mokslą bei plėsti galimybes įgyti aukštąjį išsilavinimą. Aukštojo mokslo masiškumas, rinkos ekonomika, nacionalinė ir tarptautinė švietimo politika sąlygoja nuolatinio studijų ir kokybės vertinimo poreikį.

Nuo 2004 m. Lietuva tapo Europos Sąjungos (ES) nare. Kartu su kitomis valstybėmis, dalyvaudama šios organizacijos globalioje ir regioninėje veikloje, Lietuva įgyvendina šių organizacijų politiką bei vykdo savo kaip narės įsipareigojimus. Šiuolaikinei aukštajai mokyklai keliami nauji iššūkiai ir tikslai. Jie įvardyti strateginiuose Europos Sąjungos dokumentuose – Europos mokymosi visą gyvenimą memorandumė, Europos užimtumo ir Lisabonos strategijose, Bolonijos procesą lydinčiuose dokumentuose. Siekti šių uždavinių įgyvendinimo – reiškia siekti aukštojo mokslo kokybės. Europai reikia universitetų tobulumo tam, kad optimizuotų procesus, kurie lemia žinių visuomenės kurimą (Bologna Declaration, 1999).

Universitetų veiklos kokybė yra tiesiogiai susijusi su asmenybės vystymu. Visuomenė pageidauja, kad žmogus, baigęs universitetą, taptų visaverčiu jos nariu ir mokėtų spręsti jam gyvenimo pateiktas problemas bei inicijuoti visuomenės gerbūvio vystymo ir tobulinimo procesą. Misiūnas (2007) pastebi, kad kokybiškas išsilavinimas, o ne vien tik diplomo įgijimas, vis dažniau laikomas svarbiausiu atspirties tašku asmens karjeros trajektorijoje, žmogaus ir visuomenės turtu, padedančiu kurti ir valdyti visavertę, bendrosiomis vertybėmis grindžiamą žmonijos ateitį. Čėsnaitytės (2002) nuomone, kiekybinis specialistų, turinčių aukštąjį išsimokslinimą, poreikių patenkinimas ne visada atitinka esamų darbo vietų reikalavimus kokybės požiūriu. Todėl svarbu nuolatinis kokybės vertinimas. Kokybė švietime yra esminė vertybė, tačiau nuolat kintanti, o pasekmė – kintantis studijų programos kokybės vertinimas (Sirtautienė, 2006.).

Lietuvoje aukštojo mokslo kokybei užtikrinti skiriama nemažai dėmesio, veikia vidinio ir išorinio kokybės užtikrinimo grandys, Lietuvos Respublikos pastangos labai gerai įvertintos 2005 m. Bergeno susitikime. 1995 m. įsteigtas Studijų kokybės vertinimo centras, kuris organizuoja išorinį mokslo ir studijų kokybės vertinimą (Švietimo ir mokslo ministerija, 2005). Tačiau labai svarbus vidinis vertinimas kaip pagrindinė bet kurio vertinimo dalis. Kaip teigia Misiūnas (2007), aukštojo mokslo institucijos veiklos kokybė yra kompleksinė sąvoka, priklausanti nuo įvairių veiksnių: studentų, studijų programų, personalo, materialųjų išteklių ir kt. Kokybė nėra uždavinys, kurį įmanoma išspręsti vienu kartu ir visiems laikams. Siekiant kokybės, labai reikšminga studentų kaip studijų adresato nuomonė. Studentas vidinėje kokybės vertinimo sistemoje yra svarbiausias informacijos šaltinis. Tam atliekamos studentų apklausos, organizuojamos apskrito stalo diskusijos ir kt.

Mokslinėje literatūroje nurodomas poreikis vertinti studijų kokybę. Turėti moksliskai pagrįstą informaciją apie studijų programų kokybę yra labai svarbu. Royse ir Thyer (1996) nuomone, studijų programos vertimo poreikis aktualus dėl noro sužinoti ar klientams (besimokantiejiems) yra padėta, ar jie patenkinti, kuo studijų programa savita, ar ji verta investicijų į ją, ar inovacijos, patobulinimai geresni negu buvę, kaip sėkmingai programa yra patobulinta, ar studijų procese dalyvaujantis personalas efektyviai išnaudoja laiką.

Lietuvoje aukštojo mokslo kokybės vertinimo tyrimai pastaruoju metu taip pat plėtojami. Studijų programų kokybės sampratos ir vertinimo problemas (universitetinių lygmeniu), susijusias su studijų programų raida ir vystymu, tyrė K. Pukelis, I. Savickienė, E. Stumbrys, V. Dienys, P. Žiliukas, A. Čižas, R. Laužackas, G. Žibenienė ir kiti.

Europos aukštojo mokslo kokybės užtikrinimo asociacija (ENQA) yra parengusi „Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area“ (2005), dokumente akcentuojamas vertinimo poreikis ir periodišką įvertinimo būtinybę. Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimą Europos bei nacionaliniu mastu stebi bei Bolonijos proceso eigą analizuoja ir aprašo Bolonijos propaguotojų grupės narės – Butkienė ir Bartuševičienė (2006).

Taigi, nors Lietuvos mokslininkai domisi šiuolaikinėmis aukštojo mokslo problemomis, ši tema ir toliau išlieka aktuali. Siekiant tobulinti studijų procesą, labai reikšminga studentų nuomonė apie studijų kokybės veiksnius.

Teorinis ir praktinis aktualumas leidžia formuluoti tokius **probleminius klausimus**: kaip Šiaulių universiteto Socialinės gerovės ir negalės studijų fakulteto dieninio skyriaus *specialiosios pedagogikos (šakos: logopedija; specialiųjų poreikių vaikų kūno kultūros pedagogika, kineziterapija)* studijų programos studentai vertina studijų kokybės veiksnius? Kuo panašūs ir kuo skiriasi skirtingų kursų, studijų programos šakų studentų požiūriai? Kokios yra studijų realizavimo stipriosios ir silpnosios pusės? Ką reikėtų keisti bei tobulinti?

Tyrimo objektas – *specialiosios pedagogikos (šakos: logopedija; specialiųjų poreikių vaikų kūno kultūros pedagogika, kineziterapija)* studijų programos studentų nuomonė apie veiksnius, įtakančius studijų kokybę.

Hipotezė – tikėtina, kad studentų nuomonė apie studijų kokybės veiksnius susijusi su tokiais veiksniais, kaip studijų pasirinkimo motyvacija, studijų programos šaka, kursas.

Remiantis tyrimo probleminių klausimų ir objekto bei dalyko formuluotėmis, iškeltas **tyrimo tikslas** – nustatyti, kaip *specialiosios pedagogikos (šakos: logopedija; specialiųjų poreikių vaikų kūno kultūros pedagogika, kineziterapija)* bakalauro studijų programos studentai vertina veiksnius, įtakančius studijų kokybę. Tyrimo tikslą sukonkretina **tyrimo uždaviniai**:

1. Atskleisti studijų pasirinkimo motyvų ryšį su sėkme ar nesėkme studijose.
2. Įvertinti specialiosios pedagogikos programos studentų požiūrį į studijų kokybę lemiančius veiksnius.
3. Išskirti studentų akcentuojamas studijų organizavimo/realizavimo problemas.
4. Palyginti, kuo skiriasi studentų vertinimai, atsižvelgiant į studijuojamą studijų programos šaką, kursą.
5. Atskleisti studentų pasitenkinimo studijomis lygmenį.

Tyrimo metodika. Siekiant operacionalizuoti studijų kokybės dimensijas ir kriterijus buvo naudojamas teorinės (filosofinės, sociologinės, pedagoginės literatūros) analizės metodas. Šiame tyrime pasirinktos Savickienės ir Pukelio (2004) išskiriamos studijų kokybės dimensijos ir kriterijai. Empiriniams duomenims rinkti buvo panaudotas kiekybinis duomenų rinkimo metodas – anketinė apklausa. Anketinei apklausai atlikti buvo parengta struktūruota anketa. Anketa sudaro uždaro tipo klausimų blokai, atskleidžiantys studentų požiūrį į veiksnius įtakančius studijų kokybę. Taip pat keletui klausimų studentai galėjo pateikti atviro tipo komentarus.

Empirinių duomenų statistinė analizė atlikta *SPSS-PC 13.0 for Windows*. Tyrimo duomenų patikimumą užtikrino taikytos statistinės analizės procedūros: aprašomoji statistika (procentai, vidurkiai (M), standartinis nuokrypis (SD), neparametriniai statistiniai metodai (Mann ir Whiney U, Kruskal-Wallis testai) koreliacinė analizė (Spearmano ranginės koreliacijos koeficientas (r). Teiginių pagal pasirinktus nepriklausomus kintamuosius (studijų programos šaką, kursą) skirtumų patikimumas laikytas reikšmingu, kai $p < 0,05$.

Aukštojo mokslo studijų kokybės vertinimo teorinė apžvalga

Studijų kokybės samprata nėra vienareikšmė. Nors teorinėje literatūroje galima aptikti įvairių švietimo kokybės apibrėžimų, dažniausiai ji laikoma visuminiu reiškiniu, susidedančiu iš kelių pagrindinių komponentų. Studijų kokybė – tai sąlygų, suteikiamų asmens saviugdai plėtoti ir kvalifikacijai įgyti universitete, tinkamumas (Savickienė, Pukelis, 2004). Studijų kokybės užtikrinimas – studijų kokybės vertinimo ir valdymo priemonių sistema nustatytiems (išoriniais standartais) arba nusistatytiems (pačios institucijos ar jos padalinio) studijų kokybės rezultatams pasiekti (Pukelis, Pileičikienė, 2006). Pukelis (2007) pažymi, kad kokybės užtikrinimas yra periodiškai atliekamas mokymo/studijų dalyko, programos ar

institucijos/padalinio kokybės įsivertinimas ir vertinimas bei kokybės vadybos metodų ir priemonių sistema, kurios dėka puoselėjamos vykdomos veiklos stiprybės ir šalinamos atskleistos silpnybės taip, kad tyrimų ir studijų kokybė nuolat atitiktų nustatytus standartus. Aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas turi du tikslus: prisidėti prie aukštojo mokslo kokybės gerinimo ir teikti patikimą informaciją apie esamą aukštojo mokslo kokybę apimant studijas ir tyrimus.

Kokybės užtikrinimas apima (Pukelis, 2007):

- *Kokybės vertinimą* – tikslingą informacijos apie mokymo/studijų dalyką, programą, instituciją/padalinį ar besimokantįjį rinkimą, sisteminią ir analizę, siekiant įvertinti mokymo(si)/studijų kokybės būklę.

- *Kokybės gerinimą* – kuriuo siekiama taip organizuoti tyrimų, studijų dalyko, programos ar institucijos/padalinio kokybės vadybą, kad būtų pasiekti nus(is)tatyti kokybės standartų reikalavimai.

Stumbrys (2004) teigia, kad vidinė kokybės užtikrinimo sistema turi aktyviai įtraukti visus studijų ir mokslo proceso dalyvius – dėstytojus, mokslininkus, administratorius, studentus. Labai svarbus vaidmuo vidinėje užtikrinimo sistemoje tenka studentui, kuris savęs vertinimo procese yra svarbiausias informacijos šaltinis.

Vertinimas glaudžiai siejasi su kokybės matavimu. Studijų ar aukštojo mokslo institucijos veiklos kokybės realizavimas yra nepaprastai sudėtingas procesas. Pukelis (2004) nurodo, kad taip yra iš dalies todėl, kad kai kurios aukštojo mokslo kokybės fenomeno dimensijos matuojamos lengviau, kitos kol kas gali būti suvokiamos tik intuityviai, todėl sunku išvengti subjektyvumo. Atskirų aukštojo mokslo kokybės reiškinų negalima lyginti dėl skirtingo lyginimo konteksto. Kitais atvejais aukštojo mokslo kokybės parametrai gali būti lyginami ir vertinami net ir skirtinguose kontekstuose. Studijų kokybės dimensijų apibūdinimas priklauso nuo pasirinktos kokybės koncepcijos. Dažniausiai taikomos ir glaudžiai susijusios koncepcijos: kaip kokybė atitinka reikalavimus ir kaip kokybė atitinka vartotojų poreikius. Savickienė, Pukelis (2004) teigia, kad studijų kokybės dimensijos – aukštosios mokyklos veiklos sritys, kurios yra reikšmingos studijų kokybei ir daugiau arba mažiau lemia studijuojančio asmens saviugdą bei igyjamą kvalifikaciją.

Literatūroje ir praktikoje išskiriami vidinis ir išorinis studijų kokybės vertinimai. Siekiant parengti aukštos kvalifikacijos specialistus, būtina garantuoti aukščiausius tarptautinius standartus atitinkančią studijų kokybę. Dauguma Europos valstybių, siekdamos realizuoti tokį siekį, įsteigė savarankiškas aukštojo mokslo kokybės išorinio vertinimo nacionalines agentūras, kurios dažniausiai atlieka išorinį vertinimą ir konsultuoja aukštąsias mokyklas bei pataria vyriausybėms, kaip tobulinti aukštojo mokslo sistemą. Universitetų lygmeniu studijų kokybės įvertinimą dažniausiai atlieka universiteto bendruomenė, rečiau – pakviesti šalies arba užsienio ekspertai. Nacionalinės agentūros universitetinėms studijoms nustato reikalavimus ir kriterijus, kuriais remiantis nustatoma studijų kokybės būklė. Studijų kokybės vertinimas – tai sisteminis informacijos apie studijos kokybės indikatorius rinkimo, išreiškimo skaičiais ir panaudojimo procesas, siekiant nustatyti studijų kokybės būklę (Valiuškevičiūtė, Druskytė, 2004).

Išorinio vertinimo reikalavimai daro įtaką universitetuose plėtojamai vidinio vertinimo sistemai. Savickienė (2006) pabrėžia vidinio ir išorinio vertinimo darnos būtinumą, kaip pagrindą sėkmingam studijų kokybės užtikrinimo sistemos funkcionavimui. Vidinis studijų kokybės vertinimas yra ypač svarbus kokybės užtikrinimo sistemos komponentas, išorinio vertinimo pagrindas, kadangi jokie ekspertai negali patobulinti studijų kokybės, jei tuo nesuinteresuota vertinamos aukštosios mokyklos bendruomenė. Tai išties labai svarbus veiksnys, tobulinant studijų kokybę ir patį procesą. Jo svarba pripažįstama ir akcentuojama jau nuo vertinimo politikos, jo strategijos vystymosi pradžios (Žibėnienė, 2006). Gerai organizuotas vidinio vertinimo procesas nurodo privalumus ir trūkumus, grėsmes ir galimybes.

Tyrimo dalyviai. Apklausoje dalyvavo 144 Šiaulių universiteto Socialinės gerovės ir negalės studijų fakulteto specialiosios pedagogikos (šakos – logopedija, specialiųjų poreikių vaikų kūno kultūros pedagogika, kineziterapija) dieninės studijų formos studentai. Respondentai buvo pasirenkami, atsižvelgiant į studijų pakopą, studijų formą ir kursą. Iš viso buvo išdalintos 160 anketos, iš jų sugrįžo 144. Apklausa vyko 2008-2009 m.m. rudens semestro metu Socialinės gerovės ir negalės studijų fakultete.

Tyrimo metodai. Tyrimas buvo atliekamas kiekybiniu duomenų rinkimo metodu – anketine apklausa. Tyrimui atlikti buvo parengta struktūruota anketa, skirta nustatyti, kaip Socialinės gerovės ir negalės studijų fakulteto specialiosios pedagogikos programos (šakos: logopedija (SPL) ir specialiųjų poreikių vaikų kūno kultūros pedagogika, kineziterapija (SPK)) dieninės studijų formos antro – ketvirto kurso studentai vertina veiksnius, įtakojančius studijų kokybę.

Konstruojant anketą, teiginiai buvo atrenkami pasinaudojant tyrimo objekto teoriniu-hipotetiniu modeliu pagal mokslinės literatūros šaltinius ir Šiaulių universiteto Studijų skyriaus

bei Specialiojo ugdymo mokslinio centro sudarytas anketas. Didžiąją dalį klausimyno sudarė uždaro tipo klausimai ir atviro tipo klausimas apie tai, ką reikėtų keisti, norint pagerinti studijų kokybę.

Anketą sudaro: instrukcinė-motyvacinė dalis, demografinis ir diagnostinis blokas. Diagnostinį anketos bloką sudaro teiginiai, kurie suskirstyti į atskiras dalis, turinčius vidinę struktūrą ir skirtas informacijos, reikalingos atskleisti studentų požiūrį į studijų kokybę, rinkimui.

Anketos diagnostinis blokas sudarytas iš keturių dalių:

1. Pirmoje dalyje siekiama nustatyti, *kokie veiksniai lėmė studijų pasirinkimą. Taip pat* dalies pabaigoje galima pakomentuoti savo atsakymus.

2. Antroji – skirta *studentų tobulėjimo įvertinimui*, kur respondentai vertina savo gebėjimus: „labai gerai“, „ko gero, gerai“, „ko gero, blogai“ ir „blogai“ bei atsako į klausimus ką mano apie savo pasirėngimą darbui. Bloko pabaigoje taip pat galima išsakyti savo nuomonę, teikti pastabas.

3. Trečioje dalyje siekiama išsiaiškinti *studentų nuomonę apie akademinį personalą*. Pateikiama 13 teiginių, kuriais vertinami dėstytojai. Šioje dalies pabaigoje galima pakomentuoti savo atsakymus.

4. Ketvirtoji dalis skirta *studijų kokybės užtikrinimo vertinimui*, respondentų savo *pasitenkinimo studijomis įsivertinimui* („visiškai patenkintas“, „greičiau patenkintas“, „nei taip, nei ne“, „greičiau nepatenkintas“, „visiškai nepatenkintas“). Taip pat siekiama išsiaiškinti, *ar reikalingi pokyčiai toje studijų programoje, kurią studijuoja respondentai?* Pasirinkus vieną iš galimų atsakymo variantų – „taip“, prašoma išreikšti savo nuomonę, ką respondentai norėtų pirmiausia pakeisti savo studijų programoje, atsiradus tokiai galimybei.

Tyrimo rezultatai buvo interpretuojami, remiantis kiekybiniais ir kokybiniais tyrimo metodais. Atsakymams į uždarus klausimus ir reagavimui į kiekvieną teiginį-veiksnį pasirinkta 4 pakopų ranginė skalė (pvz., „ne“, „iš dalies ne“, „iš dalies taip“, „taip“). Skalės sudarytos remiantis idėja, kad didesnis įvertis rodo ryškesnį pozityvų požiūrį į duotąjį teiginį. Sisteminant duomenis buvo naudojami atitinkami įverčiai: nuo vieno iki keturių. Vidurkio dydžio artėjimas prie 4 rodo respondentų pritarimą teiginiui, o artėjimas prie 1 atspindi priešingą tendenciją. Skaičiuojant apklausos duomenų procentinę išraišką, kartu skaičiuoti teigiami atsakymai „taip“ ir „iš dalies taip“ ir atitinkamai neigiami atsakymai – „ne“ ir „iš dalies ne“.

Tyrimo rezultatai

Demografinio bloko analizė

87 proc. tyrimo respondentų sudaro moterys. 56 proc. apklaustųjų studijuoja logopedijos šaką (SPL) ir 44 proc. – specialiųjų poreikių vaikų kūno kultūros, kineziterapijos šaką. 70 proc. studentų apklausos metu tik studijavo, o 30 proc. studentų derino studijas kartu su darbu. Daugiau kaip pusė (SPK – 55 proc., SPL – 55 proc.) studentų mokėsi gerai, labai gerai arba puikiai. Mažiau kaip pusė (SPK – 44 proc., SPL – 44 proc.) studentų nurodė vidutiniškus, patenkinamus ir silpnus rezultatus.

Studijų pasirinkimo veiksnų analizė

Siekiant atskleisti veiksnus, kurie labiausiai įtakojo studentų apsisprendimą stoti į jų pasirinktą specialybę, buvo pateikti 7 teiginiai, kuriuos reikėjo įvertinti 4 balų skalėje.

Anketavimo duomenys rodo, jog respondentai, kaip stipriausiai apsisprendimą paveikusių veiksnį, mini įstojimą nesvarstant, beveik atsitiktinai, bet vis labiau įsitikina studijuojantys rimtą specialybę (M = 2,65). Tokie rezultatai rodo, kad respondentai studijų programą rinkosi vedami atsitiktinumo, todėl renkantys studijas jie nepasižymėjo stipriomis pašaukimo ir profesinio tobulėjimo motyvacijomis. Panašūs rezultatai gauti ir kituose tyrimuose (Jankauskaitė, 2008; Alifanovienė, Ališauskienė, Ambrukaitis, Kepalaitė, Pokštas, 2007).

Nemažą įtaką respondentams turėjo žinios apie neįgaliųjų problemas ir noras padėti neįgaliesiems (M = 2,53). Sąlygiškai nemažai respondentų iš abiejų specialiosios pedagogikos programos šakų nurodė pasirinkę studijas dėl aiškių profesinės karjeros galimybių (M = 2,38). Galima teigti, kad šie studentai, labiausiai vertinę abu šiuos veiksnus, turėjo stiprią vidinę, kryptingą ir sąmoningą motyvaciją. Respondentams studijų programos pasirinkimą mažai įtakojo viešoji nuomonė, kurią formuoja žiniasklaida apie specialiųjų poreikių vaikus (M = 1,81). Nedidelė dalis respondentų nurodė, kad šias studijas rinkosi tik dėl to, kad reikia turėti aukštojo mokslo diplomą (M = 1,93) t. y. nekryptingai ir mažai sąmoningai, o taip pat nedidelė dalis (M = 1,88) – dėl galimybės studijuoti arčiau namų. Mažiausiai įtakos turėjo „abiturientų“ dienų renginiai, reklama (M = 1,62).

Siekiant gilesnės analizės, buvo palyginta, ar studijų pasirinkimą įtakojusiu veiksnų vertinimas skiriasi pagal studijuojamą studijų šaką ir kursus (žr. 1 lentelę). Vertinimo skirtumai pagal specialiosios pedagogikos studijų programos šakas rezultatai rodo, kad įstojo nesvarstydami, beveik atsitiktinai, bet vis labiau įsitikinantys, kad studijuoja rimtą specialybę,

labiau manė SPL studentai nei SPK studentai ($p = 0,01$). Analizuojant duomenis kursų aspektu, pastebėta, jog labiau šio veiksnio veikiami studijas rinkosi antro kurso studentai ($p = 0,02$).

Dėl žinių apie neįgaliųjų problemas ir noro padėti neįgaliesiems specialiojo pedagogo studijas – šią studijų programą labiau rinkosi SPK nei SPL studentai ($p = 0,01$). Taip pat lyginant skirtingas šakas studijuojančių studentų nuomones pastebima, kad SPK studentams „abiturientų“ dienų renginiai, reklama turėjo daugiau įtakos nei SPL studentams ($p = 0,04$).

1 lentelė

Veiksnių, lėmusių studijų pasirinkimą, vertinimas pagal studijų programos šakas

Veiksniai lėmę studijų pasirinkimą	SPL		SPK		p*
	M	SD	M	SD	
Įstojo beveik atsitiktinai, bet kuo toliau, tuo labiau įsitikina, kad studijuoja įdomią, rimtą specialybę ir neabejoja, kad bus geras specialistas	2,85	1,10	2,38	1,11	0,01
Turimos žinios apie neįgaliųjų problemas ir tvirtas noras jiems padėti	2,30	1,21	2,84	1,15	0,01
Aiškios profesinės karjeros galimybės	2,44	1,12	2,29	1,05	0,36
Tik dėl to, kad reikia turėti aukštojo mokslo diplomą	1,91	1,14	1,95	1,11	0,80
Galimybė studijuoti arčiau namų, nes be tėvų pagalbos neišsiverstų	1,79	1,11	2,00	1,15	0,23
Viešoji nuomonė, kurią formuoja žiniasklaida apie specialiųjų poreikių vaikus	1,70	1,01	1,94	1,06	0,14
„Abiturientų dienų“ renginiai, reklama	1,49	0,94	1,79	1,04	0,04

* tikrinta Mann-Whitney U neparametriniu testu, reikšmingumo slenksčiu p pasirinkta 0,05 riba.

Apibendrinant studijų pasirinkimą įtakojusių veiksnių vertinimo analizę, galima teigti, jog dalis studentų pasižymėjo silpnai sąmoninga ir mažai kryptinga motyvacija pasirenkant studijų programą. Taip pat galima daryti prielaidą, jog studentai turi per mažai informacijos apie šią studijų programą, nes nemaža dalis studentų pasirinko teiginį „įstojau daug nesvarstydamas, beveik atsitiktinai, bet kuo toliau, tuo labiau įsitikinu, kad studijuoju įdomią, rimtą specialybę ir neabejoju, kad būsiu geras specialistas“.

Kita dalis studentų turėjo stiprią vidinę, kryptingą ir sąmoningą motyvaciją. Vidinė motyvacija yra labai svarbi, siekiant įgyti profesinių kompetencijų. Taip pat studentų motyvacija yra labai svarbus rodiklis, atliekiant studijų kokybės vertinimą. Galima prielaida, kad kitų studijų kokybės veiksnių vertinimai gali priklausyti nuo stojančiojo motyvų. Taigi, veiksniai, lėmę studijų pasirinkimą, gali turėti ryšį su sėkme ar nesklaidumais studijose.

Studentų požiūris į savo tobulėjimą

Studijų metu studentai turėtų visokeriopaipai tobulėti – akademinio, profesinio požiūriu ir kaip asmenybės. Ši anketos dalis buvo skirta išsiaiškinti, kaip studentai vertino asmeninio tobulėjimo sritį. Geriausiai respondentai vertino gebėjimą dirbti komandoje ar savarankiškai priimti sprendimus ($M = 3,3$), antroje vietoje – gebėjimą kritiškai vertinti ir analizuoti perduodamas žinias, trečioje vietoje – gebėjimą kūrybiškai taikyti žinias netradicinėse situacijose ($M = 3,0$). Mažiau respondentai įvertino savo užsienio kalbų mokėjimą ($M = 2,7$) bei gebėjimą atlikti mokslinį tyrimą, taikyti mokslinio darbo metodus ($M = 2,8$). Išryškėjo statistiškai silpnas ryšys ($r = 0,260$, $p = 0,02$) tarp šių žemiausiai vertinamų faktorių. Pagrįstai galima daryti prielaidą, jog studentų negebėjimas komunikuoti užsienio kalba ne tik trukdė studijų medžiagos paieškai internete ir bibliotekoje, bet ir dalyvauti moksliniuose tyrimuose ir tarptautinėse mainų programose.

Analizuojant studentų asmeninio tobulėjimo įsivertinimą studijų programos šakų atžvilgiu, buvo pastebėta, kad vertinimai pagal šakas neturi statistiškai reikšmingų skirtumų.

Analizuojant anketinių duomenų skirtumus pagal studentų kursus, pastebėta, kad ketvirto kurso studentai labiau nei antro ir trečio kurso studentai vertino savo praktinius gebėjimus ($p = 0,00$), profesinius gebėjimus ir įgūdžius ($p = 0,03$) bei gebėjimą dirbti komandoje ir savarankiškai priimti sprendimus ($p = 0,03$). Apibendrinant, galima daryti išvadą, kad aukštesnio kurso studentai, išklausę daugiau dalykų, turi didesnę studijų patirtį nei žemesnių kursų studentai.

Analizuojant respondentų nuomonę apie profesinį rengimąsi studijų metu, paaiškėjo, kad 94 proc. studentų apmąsto, kur galės pritaikyti įgytas žinias. Studijų metu daugumos studentų (92 proc.) nuomone keitėsi jų įsitikinimai ir nuostatos apie profesiją. 83 proc. studentų pritaria nuomonei, kad studijos padėjo įgyti pasitikėjimo savo jėgomis ir

konstruktyviai veikti problemiškosiose situacijose. Savo karjerą sieti su studijuojama specialybe planavo 77 proc. studentų. Įdomu tai, kad vertindami veiksnius, lėmusius studijų pasirinkimą, 66 proc. studentų minėjo, kad įstojo beveik atsitiktinai. Vadinasi, studijų metu keitėsi jų nuostatos į teigiamą pusę. 71 proc. studentų nurodė, kad planuoja tęsti studijas aukštesnėje studijų pakopoje. Į klausimą ar studentai jaučia, kad pakankamai pasirengs darbui pagal šią studijų programą teigiamai atsakė 69 proc. studentų.

Tyrimo duomenimis 63 proc. studentų pasisakė, jog yra aktyvūs studijų procese. Tyrimo metu statistiškai reikšmingo ryšio nerasta tarp studentų aktyvumo studijų procese ir studijų pasirinkimo motyvacijos.

Studijuojantys logopedijos šaką geriau ($p = 0,01$) vertino savo pasirengimą darbui pagal studijuojamą programą nei studijuojantys specialiųjų poreikių vaikų kūno kultūros pedagogikos, kineziterapijos šaką (žr. 2 lentelę). Taip pat pastebėta, jog savo karjerą sieti su studijuojama specialybe planuoja daugiau ($p = 0,02$) studijuojančių SPL nei SPK studentų.

2 lentelė

Studentų tobulėjimo įsivertinimo skirtumai pagal studijų programos šakas

Klausimas	SPL		SPK		p*
	M	SD	M	SD	
Ar apmąstote kur profesinėje veikloje galėsite pritaikyti įgytas studijose žinias?	3,49	0,69	3,32	0,71	0,10
Ar studijos padėjo įgyti pasitikėjimo savo jėgomis, konstruktyviai veikti problemiškosiose situacijose?	3,09	0,79	3,02	0,87	0,69
Ar manote, jog esate pakankamai aktyvus studentas studijų (mokymosi) procese?	2,63	0,80	2,78	0,77	0,30
Ar jaučiatės, kad studijų metu pakankamai pasirengsite darbui pagal šią studijų programą?	2,89	0,87	2,51	0,97	0,01
Ar planuojate savo karjerą sieti su studijuojama specialybe?	3,22	0,88	2,89	0,94	0,02
Ar planuojate tęsti studijas aukštesnėje studijų pakopoje?	2,91	1,17	2,97	1,10	0,90

* tikrinta Mann-Whitney U neparametrinio testu, reikšmingumo slenksčiu p pasirinkta 0,05 riba

Respondentų nuomonės analizė kursų atžvilgiu parodė, kad ketvirto kurso studentai manė esantys aktyvesni studijų procese nei trečio ir antro kurso studentai ($p = 0,01$). Lyginant teiginio „ar pakankamai pasirengs darbui pagal studijuojamą studijų programą“ vertinimus nustatyta, kad geriau jautėsi žemesnio t.y antro kurso studentai ($p = 0,001$). Tai galėtų būti paaiškinta tuo, kad jie, turėdami daugiau laiko iki studijų baigimo, mažiau kritiškai vertino studijų programą ir kelė mažesnius reikalavimus.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad studentų aktyvumas susijęs su jų pažangumu ($r = 0,233$, $p = 0,005$) (žr. 3 lentelę). Studentai, kurie studijas rinkosi dėl žinių apie neįgalųjų problemas ir noro jiems padėti, geriau vertino savo praktinius gebėjimus ($r = 0,202$, $p = 0,015$) ir profesinius sugebėjimus ($r = 0,212$, $p = 0,011$). Nustatytas statistinis ryšys tarp savo praktinių gebėjimų vertinimo, studentų aktyvumo ($r = 0,358$, $p = 0,000$), apmąstymo kur galės pritaikyti įgytas studijose žinias ($r = 0,217$, $p = 0,009$) ir savo profesinių sugebėjimų vertinimo ($r = 0,613$, $p = 0,000$). Respondentų savo profesinių gebėjimų vertinimas koreliuoja su studentų aktyvumu studijų procese ($r = 0,471$, $p = 0,000$) ir nuojauta, jog pakankamai pasirengs darbui pagal šią studijų programą ($r = 0,294$, $p = 0,000$). Rastos statistiškai reikšmingos sąsajos, kad aktyvūs studentai labiau apmąsto, kur galės pritaikyti įgytas studijose žinias ($r = 0,227$, $p = 0,006$) ir labiau jaučia, kad pakankamai pasirengs darbui pagal šią studijų programą ($r = 0,285$, $p = 0,001$). Studentai, kurie planavo savo karjerą sieti su studijuojama specialybe, studijas rinkosi, nes jiems buvo aiškios profesinės karjeros galimybės ($r = 0,269$, $p = 0,001$), studijų pasirinkimą lėmė žinios apie neįgalųjų problemas ir noro jiems padėti ($r = 0,332$, $p = 0,000$). Tuo tarpu, studentai, kurie šias studijas pasirinko tik dėl to, kad reikia turėti aukštojo mokslo diplomą, nesusiejo savo karjeros su studijuojama specialybe ($r = -0,393$, $p = 0,001$) ir jie mažiau planavo tęsti studijas aukštesnėje studijų pakopoje ($r = -0,205$, $p = 0,015$).

3 lentelė

Kintamųjų porų koreliaciniai ryšiai, vienetais

Teiginiai	Teiginiai	r	p
Yra pakankamai aktyvus studentas studijų procese	Pažangumas	0,233**	0,005
Savo praktinių gebėjimų vertinimas	Studijų pasirinkimą lėmė žinios apie neįgalųjų problemas ir noras jiems padėti	0,202**	0,015

Kintamųjų porų koreliaciniai ryšiai , vienetais

Teiginiai	Teiginiai	r	p
Savo praktinių gebėjimų vertinimas	Yra pakankamai aktyvūs studentas studijų procese	0,358**	0,000
Savo praktinių gebėjimų vertinimas	Apmąsto kur galės pritaikyti įgytas studijose žinias	0,217**	0,009
Savo profesinių gebėjimų vertinimas	Studijų pasirinkimą lėmė žinios apie neįgaliųjų problemas ir noras jiems padėti	0,212**	0,011
Savo profesinių gebėjimų vertinimas	Savo praktinių gebėjimų vertinimas	0,613**	0,000
Savo profesinių gebėjimų vertinimas	Jaučia, kad pakankamai pasirengsite darbui pagal šią studijų programą	0,294**	0,000
Savo profesinių gebėjimų vertinimas	Yra pakankamai aktyvūs studentas studijų procese	0,471**	0,000
Yra pakankamai aktyvus studentas studijų procese	Apmąsto kur galės pritaikyti įgytas studijose žinias	0,227**	0,006
Jaučia, kad pakankamai pasirengs darbui pagal šią studijų programą	Yra pakankamai aktyvus studentas studijų procese	0,285**	0,001
Planuoja savo karjerą sieti su studijuojama specialybe	Stojo, nes aiškios profesinės karjeros galimybės	0,269**	0,001
Planuoja savo karjerą sieti su studijuojama specialybe	Studijų pasirinkimą lėmė žinios apie neįgaliųjų problemas ir noras jiems padėti	0,332**	0,000
Planuoja savo karjerą sieti su studijuojama specialybe	Stojo tik dėl to, kad reikia turėti aukštojo mokslo diplomą	-0,393**	0,000
Stojo tik dėl to kad reikia turėti aukštojo mokslo diplomą	Planuoja tęsti studijas aukštesnėje studijų pakopoje	-0,205*	0,015

* Koreliacijos koeficientai reikšmingi 0,05 lygmeniu.

** Koreliacijos koeficientai reikšmingi 0,01 lygmeniu.

Tyrimo rezultatų analizė leidžia teigti, kad studentų tobulėjimui studijų metu turi įtaką studijų pasirinkimo motyvai, studentų aktyvumas studijų procese, ateities planų siejimas su siekiama specialybe. Taigi, neabejotina, jog studijų kokybei turi įtakos studijuojančiųjų profesiniai interesai.

Studentų nuomonės apie akademinį personalą analizė

Akademinio personalo kvalifikacija yra svarbus studijų kokybę lemiantis veiksnys. Nuo dėstytojų kvalifikacijos, gebėjimo organizuoti studentų darbą, gebėjimo konstruoti studijų procesą, orientuotą į studentų kompetencijų plėtotę, kurti asmeninio studentų tobulėjimo sąlygas ir užtikrinti adekvačius studijų rezultatų vertinimo metodus, dėmesį sutelkiant ne į diagnostinį, o į formuojamąjį vertinimą, priklauso studijų kokybės gerinimo prielaidos (Galkutė, 2008).

Tyrimo buvo siekta išsiaiškinti, kokia studentų nuomonė apie dėstytojų veiklą pagal pateiktus 13 atskirų klausimų. Respondentų buvo klausama, kokia dalis dėstytojų savo veikla atitinka pateiktus teiginius. 84 proc. apklaustųjų mano, kad dėstytojo kvalifikacijai didelę reikšmę turi mokslinis laipsnis.

Anketavimo duomenys pagal programos šakas rodo, kad, dėstytojų ir studentų bendradarbiavimą SPK studentai geriau vertino nei SPL ($p = 0,02$). Čia būtų galima paminėti, kad tokiems rezultatams įtakos galėjo turėti Medicinos pagrindų katedros darbuotojų dedamos pastangos gerinti studijų kokybę. Pastebėta, kad geriau studentų ir dėstytojų bendradarbiavimą vertino antro kurso studentai. Teigiamai į šį klausimą atsakė 69 proc. antrakursių, trečiakursių – tik 45 proc., o ketvirtakursių – 48 proc. ($p = 0,4$).

Geriausiai studentai vertino dėstytojų supažindinimą su dalyko tikslu ir mokymosi planais ($M = 3,52$). 63 proc. studentų manė, kad tai atlieka beveik visi dėstytojai. Taip pat respondentai gerai vertino paskaitų metu sudarytas galimybes diskutuoti ir būti išklaustytiems ($M = 3,15$). Kad tai atlieka beveik visi dėstytojai, nurodė 44 proc. respondentai. Gerai įvertintas racionalus dalykų turinio perteikimas – temos nedubliuojamos, atitinka studijų programos keliamus tikslus ir uždavinius ($M = 3,05$). Kad tai atlieka beveik visi dėstytojai, manė 30 proc. studentų, 52 proc. respondentų manė, kad tai atlieka daugiau kaip pusė dėstytojų. Kiek mažiau palankiai respondentai vertino teiginį „dėstytojai nereikalauja, kad žinios būtų įsimenamos mintinai, o atsiskaitymo metu „žodis žodin“ atkartojamos“ ($M = 2,62$). Kad taip elgiasi beveik visi dėstytojai nurodė 25 proc. respondentai, daugiau kaip pusė dėstytojų – 32 proc. respondentai, mažiau kaip pusė dėstytojų – 23 proc., o kad vienas kitas dėstytojas – 20 proc. respondentų. Pastebėta, kad atsakinėjant į šį klausimą, respondentų grupių viduje nuomonės labai išsiskyrė.

Atsakymų į šį klausimą standartinis nuokrypis 1,1 patvirtina, jog respondentų nuomonių sklaida yra nehomogeniška, kai tuo tarpu respondentų nuomonė kitais klausimais buvo daug vienodesnė. Menkiau palankiai respondentai vertino teiginį „dėstytojai įsitikina teikiamų naujų žinių prieinamumu studentams“ (M = 2,59) ir teiginį „dėstytojai siūlo savarankiško darbo temas, kurios motyvuoja studijuoti“ (M = 2,54). Mažiausiai palankiai respondentai vertino teiginį „dėstytojai taiko metodus, aktyvinančius studentų darbą paskaitose“. Kad tai atlieka beveik visi dėstytojai manė 15 proc. studentų, 44 proc. respondentų manė, kad tai atlieka daugiau kaip pusė dėstytojų.

Tyrimo duomenimis statistiškai pagrįstų skirtumų nei tarp skirtingų kursų, nei tarp programos šakų studentų atsakymų neišsryškėjo.

Apibendrinant galima teigti, jog respondentai dėstytojų kompetencijas ir veiklą iš esmės linkę vertinti pakankamai gerai. Vertinimai yra susiję su kiekvieno studento asmenine patirtimi, ir jų negalima priimti vienareikšmiškai. Tačiau dėstytojai turėtų labiau įvairinti metodus, skatinti studentų aktyvumą ir labiau atsižvelgti į studentų interesus. Labai svarbu, kad dėstytojai palaikytų partnerystę ir plėtotų lygiavertiškus santykius.

Studijų kokybės užtikrinimo vertinimas

Studijų kokybės užtikrinimas lemia studijų kokybės lygį. Šiame tyrime siekta išsiaiškinti studentų nuomonę apie studijų kokybės vertinimo ir gautų duomenų valdymo procesus. Studentų kaip vertintojų pastabos yra paskata nuolat tobulinti kokybės užtikrinimo sistemą ir skleisti daugiau informacijos apie fakultete įgyvendinamą pažangą, atliktus tyrimus.

Šioje tyrimo dalyje respondentų buvo prašoma bendrai įvertinti savo pasitenkinimą studijomis. Teigiamas nuostatas išreiškė 67 proc. SPL studentų ir 43 proc. SPK. Tai patvirtino ir statistiškai reikšmingi skirtumai tarp studijų programos šakų: SPL studentai (M = 3,53) geriau nei SPK (M = 3,23), vertino savo pasitenkinimą studijomis (p = 0,02). Antro kurso studentai (M = 3,76) geriau nei trečio (M = 3,15) ir ketvirto (M = 3,34) vertino savo pasitenkinimą studijomis (p = 0,01).

4 lentelė

Kintamųjų porų koreliaciniai ryšiai, vienetais

Teiginiai	Teiginiai	r	p
Studijų pasirinkimą lėmė žinios apie neįgaliųjų problemas ir noras jiems padėti	Pasitenkinimas studijomis	0,224**	0,007
Planuoja savo karjerą sieti su studijuojama specialybe	Pasitenkinimas studijomis	0,500**	0,000
Jaučia, kad pakankamai pasirengs darbui pagal šią studijų programą	Pasitenkinimas studijomis	0,532**	0,000
Jaučia, kad pakankamai pasirengs darbui pagal šią studijų programą	Savo mokymąsi apibūdina kaip „kiekybę be kokybės“	- 0,312**	0,000
Su dėstytojais dalyvauja visuomenei svarbiuose projektuose	Dalyvauja fakultete rengiamose diskusijose apie studijų kokybę	0,286**	0,001

** Koreliacijos koeficientai reikšmingi 0,01 lygmeniu.

Nemaža dalis respondentų (SPL – 63 proc., SPK – 67 proc.) pažymėjo, kad savo studijas galėtų apibūdinti, kaip „kiekybę be kokybės“. Dauguma respondentų (SPL – 83 proc., SPK – 80 proc.) pageidauja pokyčių. Koreliacinės analizės rezultatai leido nustatyti, kad studentų savo studijų apibūdinimas kaip „kiekybę be kokybės“ neigiamai susijęs su teiginiu, kad pakankamai pasirengs darbui pagal šią specialybę (r = - 0,312, p = 0,000) (žr. 4 lentelę). Teigiami statistiniai ryšiai nustatyti tarp pasitenkinimo studijomis ir studijų pasirinkimą lėmusio veiksnio – žinių apie neįgaliųjų problemas ir noro jiems padėti (r = 0,224, p = 0,007). Esminiai ryšiai atspindi priklausomybę tarp pasitenkinimo studijomis ir studentų pojūčio, kad pakankamai pasirengs darbui pagal šią studijų programą (r = 0,532, p = 0,000) bei studentų planais savo karjerą sieti su studijuojama specialybe (r = 0,500, p = 0,000).

Šioje tyrimo dalyje taip pat buvo pateiktas pusiau atviro tipo klausimas apie tai, ką reikėtų keisti, norint pagerinti studijų kokybę, kad būtų įdomiau ir naudingiau studijuoti, rengtis būsimai profesinei veiklai. Respondentų atsakymai buvo suskirstyti į atskiras kategorijas.

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad labiausiai tiriamieji pasigedo praktinių žinių ir gebėjimų (N = 35), didesnių teorijos sąsajų su praktinėmis žiniomis.

Tyrimo išsryškėjo dvi praktinių žinių tobulinimo kryptys studentų požiūriu. Pirma, akcentuojamas praktinių organizavimo tobulinimo poreikis. Studentai pageidautų informatyvesnių praktikos instruktažų, praktikos aptarimų naudingumo, tinkamesnio praktikos laiko parinkimo ir praktikos vietos pasirinkimo problemų sprendimo.

Antra, respondentai pageidautų daugiau dalykų, susijusių su studijuojamos programos šaka. SPL studentai (N = 9) daugiau pageidautų dalykų, susijusių su logopedija, o SPK studentai (N = 17) – su kūno kultūros pedagogika ir kineziterapija. Studentai teigė, kad per mažai gauna žinių, susijusių su specializacijomis, ir susiduria su per dideliu krūviu studijuojant įvairias specialiąsias didaktikas. Studentai siūlė mažinti specialiųjų didaktikų modulių kiekį studijų programoje. Taip pat jie akcentavo, kad patirdami didelį krūvį, negalintys atlikti visų užduočių.

Tik keletas respondentų (N = 5) išreiškė neigiamą požiūrį apie studijuojamą programą ir nusivylimą. Nustatyta, kad respondentai, vertindami akademinį personalą, pageidautų, jog dėstytojai taikytų pažangesnius (N = 11) ir efektyvesnius (N = 6) dėstytojų metodus. Taip pat studentai išreiškė nuoširdesnio dėstytojų bendravimo su studentais poreikį (N = 7).

Išvados

1. Tyrimo hipotezė tikėtina, kad studentų nuomonė apie studijas susijusi su tokiais veiksniais, kaip studijuojama studijų programos šaka, studijų metais, studijų pasirinkimo motyvacija, pasitvirtino.

2. Tyrimas parodė, kad ŠU Socialinės gerovės ir negalės studijų fakulteto specialiosios pedagogikos studijų programos studentų studijų pasirinkimą labiausiai įtakojo šie veiksniai: 1) įstojo daug nesvarstydami, beveik atsitiktinai, bet vis labiau įsitikinantys studijuojant rimtą specialybę, 2) turimos žinios apie neįgalųjų problemas ir noras jiems padėti. Pirmasis veiksnys labiau įtakojo SPL studentų pasirinkimą, o antrasis – SPK studentus.

3. Tyrimo rezultatai leido pastebėti, jog motyvuotai pasirinkę studijų programą, studentai geriau vertino savo praktinius ir profesinius gebėjimus bei planavo savo karjerą sieti su studijuojama specialybe.

4. Būsimieji specialieji pedagogai pasigedo didesnių teorijos sąsajų su praktine veikla. Studentų nuomone, studijų programa suteikia pakankamai teorinių žinių, tačiau trūksta praktinių įgūdžių bei gebėjimų ugdymo.

5. Tyrimo analizė kursų aspektu parodė, kad trečiojo kurso studentai kritiškiau vertina daugelį sričių. Tuo tarpu, antrojo kurso studentų daugelis vertinimų yra aukštesni.

6. Studijų programos šakų atžvilgiu savo studijomis labiau patenkinti buvo SPL studentai, o kursų atžvilgiu – antras kursas.

7. Studijų programos šakų vertinimo aspektu, savo karjerą sieti su studijuojama specialybe planavo daugiau SPL studentų, kurie, taipogi, geriau vertino savo pasirengimą darbui.

Literatūra

1. Alifanovienė D., Ališauskienė S., Ambrukaitis J., Kepalaitė A., Pokštas V. (2007). *Specialiosios pedagogikos studijų programos vertinimas: studijuojančių požiūris*. Specialusis ugdymas, 1 (16), p. 151-161.

2. Bologna Declaration. (1999). Prieiga per internetą 2008-11-12: <<http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf>>.

3. Butkienė J., Bartuševičienė V. (2006). *Aukštojo mokslo studijų kokybės užtikrinimas Bolonijos proceso kontekste*. Mokslo Lietuva 16 (350). Prieiga per internetą 2007-11-18: <<http://moksloplius.lt/mokslo-lietuva/node/95>>.

4. Čėsnaite B. (2002). *Studijų kokybė: aukštųjų mokyklų absolventų vertinimas*. Filosofija, sociologija, 3, p. 27-33.

5. ENQA. (2005). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*. Prieiga per internetą 2007-10-15: <http://www.bologna-bergen2005.no/Docs/00-Main_doc/050221_ENQA_report.pdf>.

6. Galkutė L. (2008). *Kas lemia studijų kokybę: tyrimo analizė*. Prieiga per internetą 2009-02-18: <http://www.smm.lt/svietimo_bukle/analizes.htm>.

7. Janauskaitė D., (2008). *Socioeducacinių studijų programų kokybės vertinimas: studijuojančių požiūris*. (Nepublikuotas magistro darbas, Šiaulių universitetas, 2008).

8. Juodaitytė A. (2004). *Studijų kokybė aukštojoje mokykloje: valdymo filosofija ir prakseologija*. Aukštojo mokslo kokybė, 1 (1), p. 12-25.

9. Misiūnas M. (2007). *Vidinė kokybės užtikrinimo sistema ir jos įgyvendinimas Kauno kolegijoje*. Aukštojo mokslo kokybė, 4, p. 38-52.

10. Pukelis K. (2004). *Pratarmė. Aukštojo mokslo kokybė: tyrimai, geroji patirtis, aktualijos, diskusijos*, 1, p. 7-8.

11. Pukelis K. (2007). *Studijų rezultatai – esminė doktorantūros studijų kokybės sąlyga. Socialinių mokslų sričių doktorantūros studijų organizavimo procesų kokybės užtikrinimo aspektai*. Seminaro medžiaga. Vilnius: MRU. Prieiga per internetą 2008-11-12:

<http://www3.mruni.lt/~bpd030/doc/seminaras_2007_11_30/Studiju_rezultatai_MRU_2007_11_30.ppt (žiūrėta 2008-11-12).

12. Pukelis K., Pileičikienė, N. (2006). *Kai kurie Lietuvos universitetų ir kolegijų studijų programų kokybės ypatumai: studijų rezultatų paradigma*. Aukštojo mokslo kokybė, 3, p. 20-43.

13. Royse D., Thyer B. A. (1996). *Program evaluation*. Chicago: Nelson-Hall Publisher. EBSCO Publishing.

14. Savickienė I. (2006). *Universitetinių studijų kokybės gerinimo prioritetai studentų ir dėstytojų požiūriu*. Aukštojo mokslo kokybė, 3, p. 68-80.

15. Savickienė I., Pukelis, K. (2004). *Aukštojo mokslo kokybė, I d.* Institucinis studijų kokybės vertinimas: dimensijos, kriterijai ir rodikliai. Kaunas, p. 26 – 37.

16. Sirtautienė D. (2006) *Studijų universitete kokybės vertinimo aspektai: studentų požiūrio tyrimas*. Pedagogika. 83, p. 117-121.

17. Stumbrys E. (2004). *Vidinis ir išorinis aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas*. Aukštojo mokslo kokybė, 1, p. 158-165.

18. Švietimo ir mokslo ministerija (2005). *Svarbiausi Bolonijos proceso dokumentai*. Prieiga per internetą 2007-12-21: <http://www.smm.lt/t_bendradarbiavimas/docs/bp/Bologna_Process_book.pdf>.

19. Valiukevičiūtė A., Druskytė, R. (2004). *Universitetinių studijų kokybės vertinimas: akademinės bendruomenės požiūris*. Aukštojo mokslo kokybė, 1, p. 38-49.

20. Westerheijden, F. (2005). *Judančio taikinio link: aukštojo mokslo kokybės užtikrinimas Europoje*. Aukštojo mokslo kokybė, (2), p. 52-71.

21. Žibėnienė G. (2006). *Neuniversitetinių studijų programų kokybės vertinimo teorinis ir empirinis pagrindimas*. Vilnius: Ciklonas.

EXPRESSION OF STUDY QUALITY ASSESSMENT OF HIGER EDUCATION BASED ON STUDENTS' APPROACH

Modern social environment surrounding higher education, especially massiveness and increasing need towards accountability necessitate the rise of quality assurance in higher education. Improvement of quality for higher education became a priority objective in the reorganisation of the Lithuanian system of education and studies. The system of assessment of study quality and significance for assurance of study quality with regard to society and education are analysed in this paper.

In the paper, a programme along with the analysis of the research on assessment of study quality are presented which were prepared by 2nd and 4th full-time students studying Special Education (branches: speech therapy, pedagogics of physical education for children with special needs, kinesitherapy) at Faculty of Social Welfare and Disability of Šiauliai University.

One hundred and forty-four 2nd and 4th full-time bachelor students of Special Education (branches: speech therapy; physical education of children with special needs, physical therapy) at Šiauliai University, Faculty of Social Welfare and Disability Studies participated in the survey. With the method of questionnaire survey, it was analysed how students of special education assess factors of study quality, how similar and how different are attitudes of students of different branches of this study programme, what are strengths and weaknesses of the realisation of these studies.

The research results demonstrated that students' opinion on studies is related to objective factors, namely to the branch of study programme which is studied, the year of studies, motivation for selection of studies.

The research revealed that study quality is assessed by students in a different manner. Many factors influencing study quality have high assessment by students, however when expressing their opinions they also name various imperfections related to the organisation of studies. In particular, future special educators missed larger theoretic correlations with practical activity. Third year students assess many areas more critically. Meanwhile, many assessments by second year students are higher. From the viewpoint of branches of the study programme, the students of speech therapy branch were more satisfied with their studies, and from the viewpoint of the year of studies it was second year students. It was ascertained that more students of speech therapy branch planned to link their career to the studied specialty, and they also gave higher assessment of their preparedness for work.

Key words: study quality, assessment of study quality, assurance of study quality.

Iteikta: 2010 m. balandžio 15 d.

Priimta publikuoti: 2010 m. gegužės 14 d.